

NÜFUS COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: SİLİVRİ (A CASE STUDY POPULATION GEOGRAPHY: SİLİVRİ)

Yrd. Doç. Dr. Özlem SERTKAYA DOĞAN
İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
srtkydgn@istanbul.edu.tr

ÖZET:

Son derece hareketli bir olgu olan nüfus, şehirlerin gelişimlerinde belirleyici unsurlardan biridir. Nüfusun belli dönemlerde artış ve azalış göstermesi yaşanan sosyal, siyasal ve ekonomik olaylarla çok yakından ilgilidir. Bununla birlikte kırsal ve şehirsiz nüfusta yaşanan gelişmeler de bölgelerin ve ülkelerin gelişmişlik durumlarını gösteren kıstaslardandır. Türkiye’de 1950 yılından sonra başlayan sanayileşme hareketleri tüm yurdumuzda olduğu gibi çalışma sahasında da nüfus hareketleri açısından önem kazanmıştır. Özellikle kırdan kente göç olayı, İstanbul gibi bir metropole yakın olması ve elverişli yaşam koşullarıyla Silivri; nüfus özellikleri bakımından oldukça önemli değişimlerin yaşandığı bir sahadır.

Anahtar Kelimeler: Nüfus, Şehir, Kırsal, Gelişim

ABSTRACT:

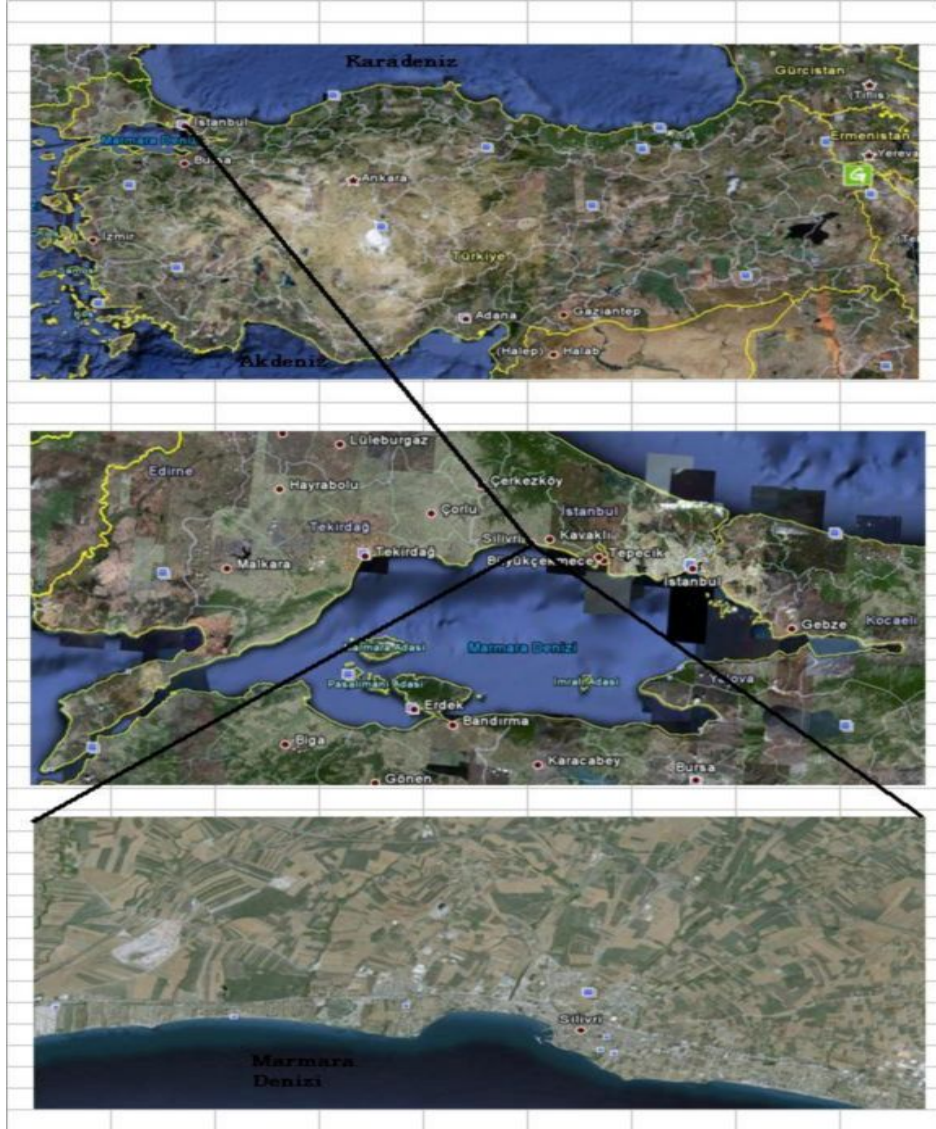
The population is an extremely active phenomenon and one of the characteristics of the development of cities. Population increases and decreases in certain periods are closely related with political, economical and social circumstances. In addition to this, developments in rural and urban population are also indications of development levels. Industrialization movements beginning after 1950 in Turkey have important roles in population movements in our study area as in all country. Immigration from rural areas to urban areas, nearness to Istanbul, and with its opportunities, Silivri is an area where important changes are seen in terms of population characteristics.

Key Words: Population, Urban, Rural, Progress

1.GİRİŞ:

Tüm dünyada olduğu gibi yurdumuzda da II. Dünya Savaşı sonrası hem ekonomik ve hem de sosyo- kültürel açıdan yapısal değişimler yaşanmıştır.

Şekil 1. Silivri Lokasyon Haritası

NÜFUS COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: SİLİVRİ

1939- 1945 yılları arasında yaşanan II. Dünya Savaşını takiben özellikle 1950 tarihi sanayileşme hareketlerinin ivme kazanmaya başladığı dönemdir. Türkiye’de 1950 sonrası ulaşım imkânlarının da nispeten gelişmesi, nüfusun artmasıyla birlikte kırsal kesimden şehre doğru yaşanan göç hareketleri, farklı sektörlerde üretim sağlayan fabrikaların kurulmaya başlanması gibi sanayileşme hareketlerinde yaşanan hızlı gelişmeler kentleşme olgusunu da beraberinde geliştirmiştir (Foto-1).

Foto 1: *Silivri'nin Genel Görünümü (Batı- Doğu istikametinde)*

Kaynak: Silivri Belediyesi Resmi Web Sitesi

Kentleşme sürecinin doğal bir sonucu olan kentsel nüfusun artması olayı, Türkiye’de çeşitli faktörlerin etkisiyle çok hızlı bir gelişme göstermektedir. Kentler sosyo- ekonomik yapının daha kapsamlı geliştiği, çeşitli branşlarda uzmanlaşmanın daha da ileri gittiği, eğitim, kültür ve sağlık hizmetlerinin hızla geliştiği, sanayi ve teknolojik imkanlar bakımından önde olan merkezlerdir. Bu sebeplerden dolayı ekonomik bakımdan imkanları kısıtlı olan kır insanı için daima cazibe merkezleri olmuşlardır. Zira şehirlerin nüfus itibarıyla gelişmesi, etraflarındaki kır sahalarından şehre gelenlerle mümkün olmaktadır.

(Göney, 1995:142) Türkiye’de kırsal nüfusun artış hızında da özellikle kırdan kente göç büyük rol oynamaktadır (tablo-1).

Tablo 1. Türkiye’de 1935, 1950 ve 2007 Yıllarına Ait Kır- Şehir ve Toplam Nüfus Miktarları.

Türkiye	Toplam	Şehir	Kır
1935	16 158 018	3 802 642	12 355 376
1950	20 947 188	5 244 337	15 702 851
2007	70 586 256	49 747 859	20 838 397

Kaynak: TÜİK ve 1935, 1950 ve 2007 Genel Nüfus Sayımları.

Tablo 1 de de belirtildiği üzere 1935’li yıllarda 3 802 642 olan şehir nüfusu toplam nüfusun %23,5’ine tekabül ederken 1950’de 5 244 337 olan şehir nüfusu yine toplam nüfusun % 25’ine karşılık gelmektedir. Ancak 2007 verileri incelendiğinde bu oranın % 70,4’e yükseldiği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda şehirselleşme hareketleri ve bu hareketleri takiben gelişen iç göçleri ifade edebiliriz. Kırdan kentlere doğru gelişen göç hareketlerinde en önemli şehirlerin başında İstanbul gelmektedir. İstanbul ve yakın çevresi sosyo- ekonomik bakımdan nispeten elverişli şartlara sahip oldukları için daima dikkat çekmiş alanlardır.

Çalışma sahamızı oluşturan Silivri ise, idari olarak bağlı olduğu İstanbul’a 60 km uzaklıkta bir şehir merkezidir. İstanbul gibi bir metropole olan yakınlığı, Anadolu’yu Avrupa’ya bağlayan iki önemli yol güzergâhı (E5 ve TEM) üzerinde olması; ayrıca tarıma ve tekstil sanayine dayalı fabrikaların varlığı, Silivri’yi önemli çekim alanlarından biri yapmıştır. Sahip olduğu bu özellikleriyle Silivri çalışmamıza konu olmuştur. Bu bağlamda Cumhuriyet döneminde düzenli sayımların yapılmaya başlandı 1935 yılı ile 1950 ve 2007 yıllarına ait nüfus verileri incelenerek günümüze kadar geçen süreçteki gelişim seyri ele alınmıştır.

Nüfus çalışmalarında, yerleşme tarihi de oldukça önemli konulardan biridir. Nüfus ve yerleşme birbirinden bağımsız düşünülemez. Çalışılacak sahanın yerleşme tarihinin bilinmesi geçmişe ait verilerin daha doğru değerlendirebilinmesi açısından yol gösterici rol

oynar. Ayrıca geleceğe dair fikir yürütülebilmesine de katkı sağlar. Bu nedenle çalışmamızda Silivri'nin yerleşme tarihine de değinilmiştir.

2. SİLİVRİ'DE YERLEŞME TARİHİ

Antik çağda isminin Selimbria (Mansel,1947,s.571) olduğu bilinen kent, doğal bir limana sahip olması ve önemli ticaret yollarının üzerinde bulunması sebebiyle her dönem önemini korumuştur. Bugünkü şehrin genişlediği alanın doğusunda Byzantion (İstanbul) ve Perintos (Marmara Ereğlisi) arasında kalan bir mevkide yaklaşık 60 metre yüksekliğindeki dik ve sarp bir tepenin üzerinde kurulmuştur (Strabon, 2000: 76). Antik devirde Selimbria'nın bulunduğu Trakya, doğudan Karadeniz, güneyden Marmara Denizi ve Ege Denizi, batıdan Nestos (Meriç) nehri ve kuzeyden ise, Tuna nehriyle çevriliydi.

Trakya bölgesinde yapılan antik çalışmalar şehrin varlığının M.Ö. 3000 yıllarına kadar indiğini göstermektedir. Bir Bizans şehri olarak varlığını sürdüren şehir özellikle 1. Justinianus döneminde sanatta ve ticarete gelişmiştir. Asya ile Avrupa arasında önemli bir ticaret merkezi olan Byzantion'a (İstanbul) yakınlığı ekonomik bakımdan güçlü kılmıştır (Mansel, 1947:166). Nitekim M.S. 324'te başkent yapılmasıyla birlikte, Byzantion; dünya siyasi, ticari ve kültürel fonksiyonlarını elinde bulunduran bir dünya şehri durumuna geçmiştir. (Kılıç, 1996:12) Byzantion' un bu kadar önemli bir şehir durumuna gelmesi yakınındaki Selimbria'yı da olumlu yönde etkilemiştir. Çin'de öğrenilen ipekçiliğin ve ipek böceği yetiştiriciliğinin uygulanma noktalarından biri olan Selimbria, aynı zamanda şarap üretimi ve ziraatta da ilerleyerek dikkat çekmiştir. Daha sonraki dönemlerde ürettiği malları ihraç ederek bölgesinin önemli şehirlerinden biri olmuştur.

1402 yılında Timur'un Anadolu'yu istila etmesiyle Anadolu'da yaşayan Türkler Trakya'ya yerleşmişlerdir. 1453 yılında İstanbul'un fethinden sonra Silivri'de fethedilerek Osmanlı idaresine geçmiştir. Bu dönemde sadece Kaleiçi denilen (günümüzde resmi olarak Fatih mahallesi veya halk arasında Kale mahallesi olarak adlandırılan kesim) alanda yerleşme vardı. Türkler'in gelmesiyle birlikte kale içinde Rum, Ermeni ve Yahudilerle ortak bir yaşam başlamıştır. Gayrimüslimler genellikle şarapçılık, bağcılık ve ipekböcekçiliğiyle geçimlerini sağlarken, Müslümanlar balıkçılık ve yoğurtçuluk yaparak geçimlerini sağlıyorlardı.

1876 yılında Çatalca sancağına bağlanan Silivri, 1898'de İstanbul'a bağlı bir ilçe merkezi olmuştur. 8 Ekim 1912'de başlayan Balkan Savaşları'nı takip eden dönemde Silivri, Bulgar ve Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. Daha sonra İtalyanlar tarafından da işgal edilen şehir 1 Kasım 1922'de Türkler'e teslim edilmiştir. Bundan sonraki yıllarda ise, mübadele başlamıştır. Gerçekten de bu tarihe kadar bağıcılıkla uğraşan ve de ahaliyi tamamen Rumlardan oluşan köylere, 1923-1924 yıllarında İstanbul ve çevresinden; hatta Türkiye'de sayıları bir hayli fazla olduğu gibi mübadeleyle tamamen bambaşka bir ortamdan gelen Türklerin yerleştirilmesi, köylerin yaşantısını da değiştirildiğinden, bu olay birçok bakımdan bir dönüm noktası olmuştur. (Özgüç, 1975:225) Kurtuluş Savaşı sonunda Yunanistan'da kalan Türkler ile Türkiye'de kalan Rumlara için anlaşmalar yapıldı. Bu anlaşmalar kapsamında yapılan mübadeleler 1924 yılında tamamlanmış oldu.

3. NÜFUSUN GENEL ÖZELLİKLERİ

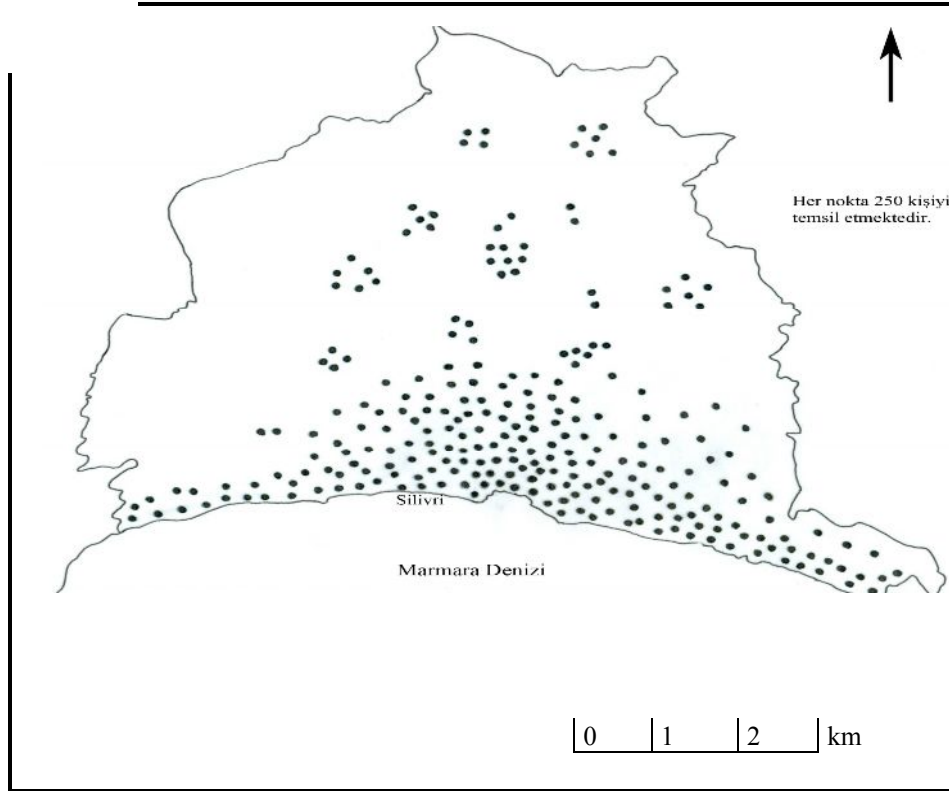
Yerleşme tarihi M.Ö. 3000'lere kadar inen araştırma sahasının nüfusu yaşanan tarihsel, siyasal ve ekonomik olaylarla bağlantılı olarak zaman içinde artış ve azalış göstermiştir. 2007 sayım sonuçlarına göre araştırma sahamızda nüfus miktarı 125 364'dür (Şekil 2).

Tarihsel süreç içinde nüfus miktarında yaşanan dalgalanmaların en önemli sebebi göçlerdir. Özellikle Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve eski Yugoslavya gibi Balkan ülkelerinden, tüm Trakya'ya olduğu gibi, Silivri'ye de pek çok göç olmuştur. 1912 tarihinde Balkan savaşının başlamasıyla birlikte göç hareketi daha da artmıştır. Bulgarlar, Yunanlar, Sırp ve Karadağlıların Makedonya ve Rumeli'nin Müslüman- Türk halkını yok etme veya kovma isteği nedeniyle yaptıkları zulümler, Rumeli'deki Türk ahalinin göç ederek İstanbul ve Anadolu'ya gelmesiyle neticelenmiştir. (Halaçoğlu, 1994:72)

Tablo 2'de de belirtildiği üzere 1935 yılında Silivri'nin nüfusu 22 790'dır. 1950 yılında ise, 28 191'e ulaşmıştır. İki dönem arasında nüfus miktarında %23,6 oranında büyüme gerçekleşmiştir. Bu artışı, daha önce de belirtildiği üzere, Balkanlardan gelen göçlerle açıklamak mümkündür. Aynı dönemde Türkiye genel nüfus artışına baktığımızda 1935 yılında 16 158 018 olan nüfus miktarının 1950 yılında 20 947 188 olduğu görülmektedir. Yine aynı iki dönem içinde Türkiye nüfusunda % 29'luk artış yaşanmıştır.

NÜFUS COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: SİLİVRİ

Şekil-2: Silivri İlçesinde Nüfusun Dağılışı (2007)

Tablo 2. Sayım Yıllarına Göre Silivri'nin Toplam Nüfusu

	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007
Silivri	22790	24583	26426	28191	28588	33231	35380	37443	40106	53032	55625	77599	108155	125364

Kaynak: TÜİK (2007 verileri için) ve İlgili Yıllara Ait Genel Nüfus Sayımları.

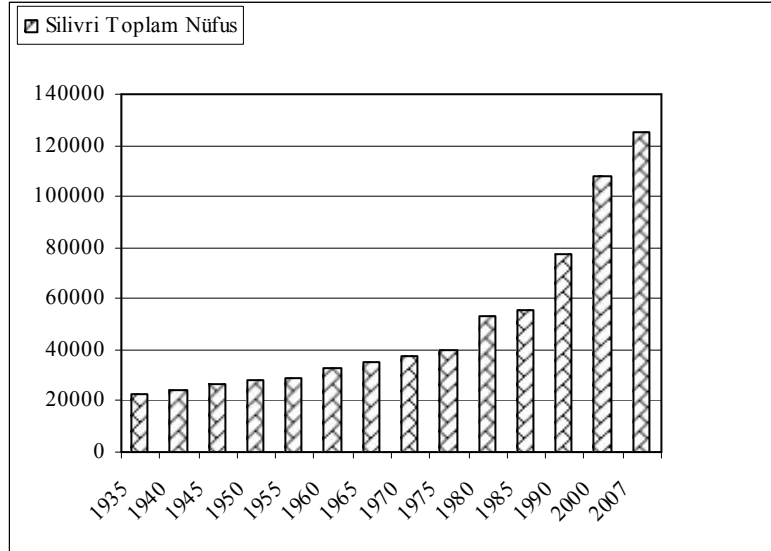
Buna göre 1935- 1950 yılları arasında Silivri nüfusunda Türkiye nüfusuna göre çok hızlı bir artış görülmektedir. Bölgede belirtilen dönemlerde nüfus artış hızının çok yüksek olmasının başlıca sebepleri 1. ve 2. Balkan Savaşları ve bunların sonunda yaşanan göçler ile Cumhuriyetin ilanını takiben yaşanan zorunlu mübadeledir. 30 Ocak 1923 tarihinde Lozan'da Türk - Yunan nüfus mübadelesine ilişkin bir protokol imzalanmıştır. Bu sözleşme Türkiye topraklarında yerleşmiş Rum-Ortodoks Türk uyruklular ile batı Trakya dışındaki Yunanistan

topraklarında yerleşmiş Müslüman Yunan uyrukluların 1 Mayıs 1923'den başlayarak zorunlu mübadelesini içeriyordu (Arı, 2000:1).

1950 yılından günümüze kadar geçen sürede de, Silivri nüfusunda artış yaşanmıştır. 1950'de 28 191 olan nüfus, 2007'de 125 364'e ulaşmıştır. Bu rakamlar dikkate alındığında araştırma alanının nüfusunda %344,6 oranında artış gerçekleşmiş olduğu dikkat çekmektedir. Aynı dönemde Türkiye nüfusunda ise, % 236,9 oranında bir artış yaşanmıştır.

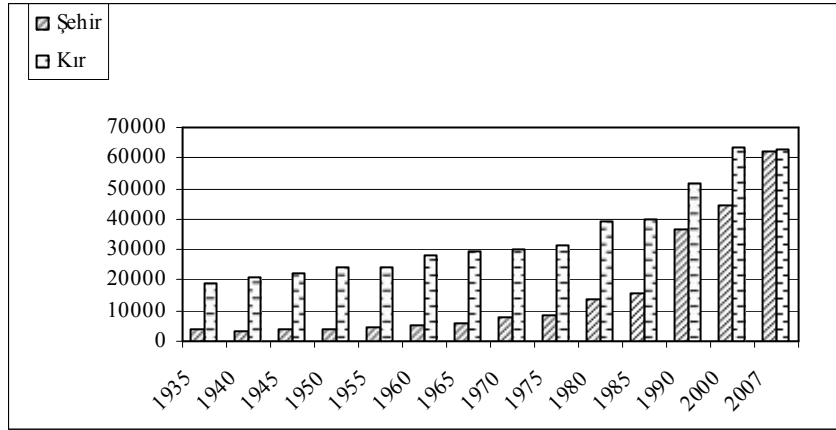
1950'den günümüze kadar geçen zaman diliminde, özellikle 1985- 2000 yılları arasında, Silivri ile yakın çevresine Bulgaristan'dan büyük bir göç dalgası olmuştur. Doğal nüfus artışı ve iç göçlere ilave olarak Bulgaristan'daki Türk nüfusunun bir kısmının da araştırma sahası ve yakın çevresine göç etmesi bölge nüfusunda büyük bir hareketliğe yol açmıştır. Nitekim 1985 sayım döneminde 55 625 olan nüfus miktarı 2000 sayımında 108 155'e ulaşmıştır ve buna bağlı olarak %94,4'lük bir artış yaşanmıştır. Yakın dönemde yaşanan bu göç dalgası, Silivri'nin kentsel gelişimini de pek çok yönden değiştirmiş ve geliştirmiştir.

Şekil 3. Silivri'de Yıllar İtibariyle Nüfusun Dağılışı

NÜFUS COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: SİLİVRİ

Şekil 4. Silivri 'de Yıllar İtibariyle Şehir ve Kır Nüfusun Dağılışı

Tablo 3. Sayım Yıllarına Göre Silivri 'de Şehir ve Kır Nüfusu.

Yıllar	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007
Şehir	3632	3437	4129	4182	4611	4949	6114	7528	8525	13763	15767	36514	44530	62247
Kır	19158	21146	22297	24009	23977	28282	29266	29915	31581	39269	39858	51550	63625	63117
Toplam	22790	24583	26426	28191	28588	33231	35380	37443	40106	53032	55625	77599	108155	125364

Kaynak: TÜİK (2007 verileri için) ve İlgili Yıllara Ait Genel Nüfus Sayımları.

Tablo 4. Silivri Toplam Nüfus Artış Hızı (Binde)

Yıllar	İlk Sayım	İkinci Sayım	Artış Hızı(Binde)
1935-1940	22790	24583	15.15
1940-1945	24583	26426	14.46
1945-1950	26426	28191	12.93
1950-1955	28191	28588	2.80
1955-1960	28588	33231	30.10
1960-1965	33231	35380	12.53
1965-1970	35380	37443	11.33
1970-1975	37443	40106	13.74
1975-1980	40106	53032	55.87
1980-1985	53032	55625	9.55
1985-1990	55625	77599	66.58
1990-2000	77599	108155	47.43
2000-2007	108155	125364	49.22

Kaynak: TÜİK (2007 verileri için) ve İlgili Yıllara Ait Genel Nüfus Sayımları.

Tablo 4 de de belirtildiği üzere, araştırma sahamızda toplam nüfus dönemsel olarak dalgalanmalar gösterse de sürekli bir artış halindedir. Dikkat çeken dalgalanmalardan bir 1950-1955 sonrası dönemdir ki, bu durumu sadece araştırma sahamızı değil tüm Türkiye nüfusunu etkilemiş olan II. Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri olarak açıklamak mümkündür. Bunun dışında 1975- 1980 ve 1985-1990 dönemlerindeki ani artışın sebebi ise, daha önce de belirtildiği gibi, Balkanlardan gelen göçlerle izah edilebilir.

3.1. Şehir Nüfusu

Silivri şehir nüfusu 2007 sayım sonuçlarına göre 62 247 kişidir. Araştırma sahasında şehir nüfusu 1935-1950 ve 1950-2007 olarak iki dönemde ele alınmıştır. Bunun sebebi 1950 yılının sanayileşme hareketlerinin başladığı dönem olmasıdır. Bu çerçevede genel olarak bakıldığında Silivri'de 1935'den günümüze kadar şehir nüfusunda sürekli bir artış yaşanmıştır. Ancak 1935-1950 arasındaki dönem ile 1950-2007 yılları arasında şehir nüfusunun artış hızı bakımından büyük fark görülmektedir. 1935 yılında 3632 olan şehrsel nüfus, 1950'de 4182'ye ulaşmıştır. Buna bağlı olarak %15,1 oranında bir artış yaşanmıştır. Ancak 1950-2007 verileri incelendiğinde 1950'de 4182 olan şehir nüfusunun 2007 yılında 62 247'ye ulaştığı görülür ve artış oranı ise, % 1388,4'dür. Bu son derece hızlı artış, 1950 sonrası hız kazanan sanayileşme hareketlerinin bir yansımasıdır. Bu dönemde başlayan ve halen devam etmekte olan sanayileşme hareketleri tüm Türkiye'de olduğu gibi araştırma sahasının da gelişmişlik düzeyini arttırırken, beraberinde yaşanan göç hareketleriyle birlikte özellikle büyük şehirlerde ve yakın çevresinde şehrsel nüfus artışını hızlandırmıştır.

İstanbul gibi bir metropole 60 km mesafede olan Silivri de, bu hızlı sanayileşme hareketlerinden payını almıştır. Zaten aşırı kalabalıklaşmış olan ve üzerindeki her türlü baskının yoğun bir şekilde hissedildiği büyük şehirler ile metropoliten alanların çevrelerinin belirli bir doygunluğa erişmesi ve hatta bir tıkanma noktasına gelmesi, sanayi sektörünün bu alanlar dışında yer almasına neden olmuştur (Timor,1997:86). Özellikle sanayi ve tekstile dayalı fabrikaların Silivri çevresinde kurulması, yeni iş imkanlarının doğmasıyla birlikte cazip bir göç alanı da oluşturmuştur. Ayrıca daha önce de belirtildiği gibi 1985-2000 yılları arasında özellikle Bulgaristan'dan gelen yurttaşlarımız da Silivri'de şehrsel nüfusun artmasında büyük rol oynamışlardır.

NÜFUS COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: SİLİVRİ

Foto 2. Silivri dalgakıran ve sahil kesiminden bir görünüm.

2007 sayım sonuçlarına göre Silivri’de şehirselleşme oranı toplam nüfus içinde % 49,6’lık bir paya sahiptir. 1935’den günümüze değin hiçbir dönemde şehirselleşme oranı kırsal nüfustan fazla olmamıştır. Bunun sebebi ise, Silivri kırsalında yaşayan insanların şehir merkezine göç etme gibi bir zorunluluğunun bulunmamasıdır. Kırsal alanda yaşayan insanların şehirlere göç etmesindeki en büyük sebep ekonomik yoksunluktur. Ancak Silivri köylerinde yaşayan kişiler ekonomik bakımdan son derece iyi şartlara sahiptirler. Hem ekonomik problemlerinin olmaması ve hem de Silivri merkez ile köyler arasında güçlü bir ulaşım sisteminin varlığı araştırma alanında kırdan kente göçü gereksiz kılmıştır. Kırsal alanda yaşayanlar günün her saatinde merkeze ulaşabilme imkânına sahiptirler (Silivri Belediyesi Faaliyet Raporu, 2008:18). Ayrıca topraklarının verimli ve değerli olması sebebiyle ekonomik bakımdan da güçlü oldukları için daha çok özel araçlarıyla merkeze gelerek her türlü ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

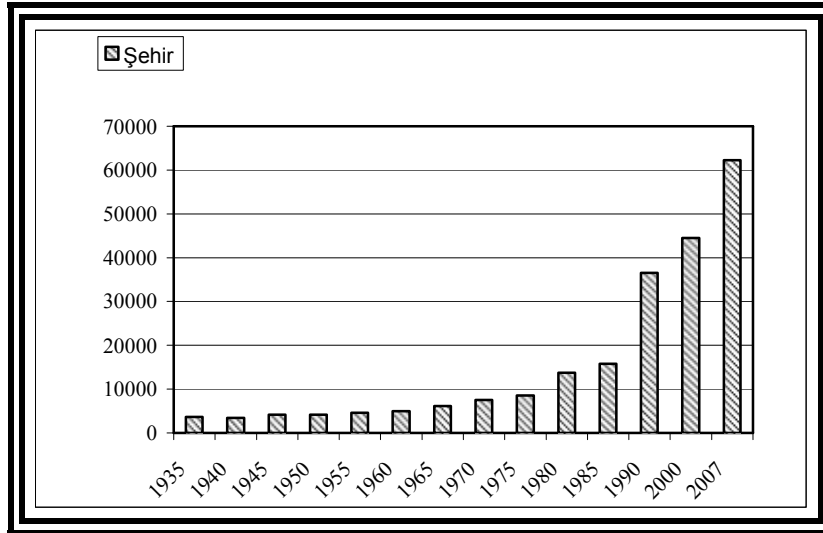
Silivri şehirselleşme oranındaki büyük artışın asıl sebebi daha çok bölge dışından gelen göçlerdir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan İstanbul’a gelen ailelerin sonraki dönemlerde büyük şehirde yaşamının zorluklarıyla baş edemeyip, İstanbul’a yakın fakat küçük bir merkezde ikamet etmek istemeleriyle gelişen göç dalgası etkili olmaktadır. Bu bağlamda Silivri ile İstanbul arasında günlük gidiş geliş bakımından da büyük bir hareketlilik vardır.

Tablo 5. Sayım Yıllarına Göre Silivri’de Şehrsel Nüfus ve Toplam Nüfus İçindeki Payı. (%)

Yıllar	Toplam	Şehir	Toplam Nüfus içinde Şehir Nüfus Oranı (%)
1935	22790	3632	15,9
1940	24583	3437	13,9
1945	26426	4129	15,6
1950	28191	4182	14,8
1955	28588	4611	16,1
1960	33231	4949	14,8
1965	35380	6114	17,2
1970	37443	7528	20,1
1975	40106	8525	21,2
1980	53032	13763	25,9
1985	55625	15767	28,3
1990	77599	36514	47,0
2000	108155	44530	41,1
2007	125364	62247	49,6

Kaynak: TÜİK (2007 verileri için) ve İlgili Yıllara Ait Genel Nüfus Sayımları.

Şekil 5. Silivri’de Yıllar İtibariyle Şehir Nüfusunun Dağılışı

3.2. KIRSAL NÜFUS

2007 sayım sonuçlarına göre Silivri’de kırsal nüfus 63117’dir. Toplam nüfus içinde % 50,4 oranında bir paya sahiptir. Daha önce de belirtildiği üzere, Silivri’de kırsal nüfus daima şehirsal nüfustan fazla olmuştur.

Tablo 5. Sayım Yıllarına Göre Silivri’de Şehirsal Nüfus ve Toplam Nüfus İçindeki Payı. (%)

Yıllar	Toplam	Kır	Toplam Nüfus içinde Kırsal Nüfus Oranı (%)
1935	22790	19158	84,1
1940	24583	21146	86,1
1945	26426	22297	84,4
1950	28191	24009	85,2
1955	28588	23977	83,9
1960	33231	28282	85,2
1965	35380	29266	82,8
1970	37443	29915	79,9
1975	40106	31581	78,8
1980	53032	39269	74,1
1985	55625	39858	71,7
1990	77599	51550	53,0
2000	108155	63625	58,9
2007	125364	63117	50,4

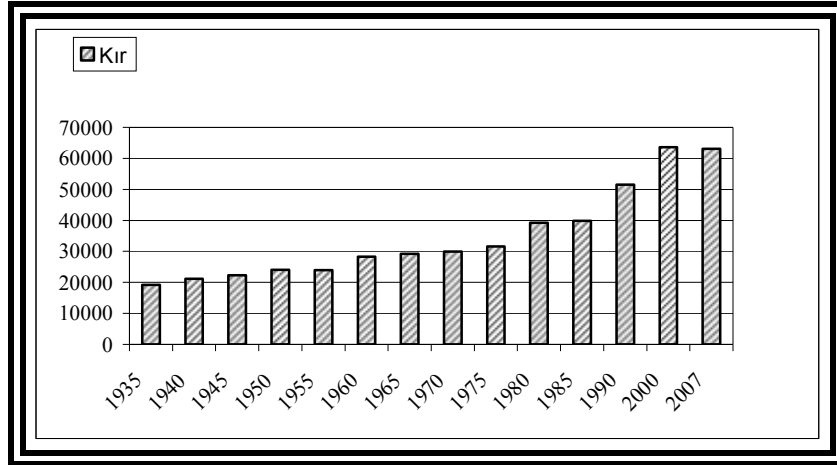
Kaynak: TÜİK (2007 verileri için) ve İlgili Yıllara Ait Genel Nüfus Sayımları.

Zengin tarım alanlarına sahip olması, ulaşım ağının kuvvetli olması, kır ile şehir arasında yaşam standardı bakımından büyük bir fark olmaması gibi sebepler, bu sonucu doğurmuştur. Silivri’de kırsal nüfusun yaşadığı 18 köy ile bunlara bağlı 6 mahalle bulunmaktadır. 1935 yılında 19 158 olan kır nüfusu 1950’de 24 009’a ulaşmıştır. Bu dönemde kırsal nüfusta %25,3 oranında bir artış görülmektedir. Aynı dönemde Türkiye genelinde kırsal nüfus artışı % 27,1’dir. 1950- 2007 yılları arasında ise, Silivri’de kırsal nüfus 24 009’dan 63 117’ye ulaşmıştır. İki dönem arasındaki artış oranı ise, % 162,8’dir. Aynı dönemde Türkiye genelinde kırsal nüfus artış oranı %32’dir. Bu sonuçlara göre anlaşılmaktadır ki, 1935-1950 yıllarında henüz sanayileşme dönemi başlamadığı için ve savaş sürecinde olduğundan dolayı kırdan kente göç söz konusu değildir ve Silivri’nin kırsal nüfus artış oranıyla Türkiye genel kırsal nüfus artış oranı birbirine yakın değerlerdedir. Ancak 1950-2007 sürecinde

yaşanan hızlı sanayileşme ve bunun sonucu yaşanan kırdan kente göç olgusu sebebiyle, Türkiye genel kırsal nüfusünde % 32 oranında bir büyüme yaşanırken, Silivri’de kırsal alanda nüfus %162,8 oranında büyümüştür. Bu oranlar da bize, yukarıda ifade edilenleri destekleyerek, Silivri’de kırdan kente göç olayının yok denecek kadar az olduğunu göstermektedir.

Silivri’de kırsal nüfus açısından dikkat çeken bir başka özellik de şudur: Kırsal alanda yaşayan kişiler arasında ikinci ev olgusu da oldukça yaygındır. Genelde şehirde sahip olunan ikinci evler fiilen belli dönemlerde kullanılmalarına rağmen, kişilerin asıl ikamet ettikleri konutları köyde var olan meskenleridir. Başka bir ifadeyle, araştırma sahasında kırsal nüfusu oluşturan ailelerin büyük kısmı şehir merkezinde de ikamet etme imkânına sahip olmalarına rağmen, yine de resmîyette köylerinden asla kopmamaktadırlar.

Şekil 6. Silivri’de Yıllar İtibariyle Kır Nüfusunun Dağılışı

3.3- NÜFUS YOĞUNLUĞU ve YAŞ GRUPLARI

Silivri’de 1935 yılında 32 kişi olan nüfus yoğunluğu, 1950’de 37 kişiye yükselmiştir. 2007 yılında ise, km²’ye 161 kişi düşmektedir (Tablo 8).

2007 sayım sonuçlarına göre Türkiye nüfus yoğunluğu 92 kişidir. Ayrıca Silivri’nin bağlı olduğu idari merkez olması sebebiyle söz konusu olan ve Türkiye toplam nüfusunun % 17,8’inin ikamet ettiği İstanbul’da ise 2420 kişidir. Buna göre; Silivri’nin Türkiye nüfus yoğunluğundan

NÜFUS COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: SİLİVRİ

yüksek, fakat İstanbul'dan ise, çok düşük bir seviyeye sahip olduğu görülür.

Yıllar	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007
Nüfus Yoğunluğu	32	34	35	37	41	43	45	48	52	68	71	100	139	161

Kaynak: TÜİK (2007 verileri için <http://www.tuik.gov.tr>) ve İlgili Yıllara Ait Genel Nüfus Sayımları.

Yıllar itibariyle hem şehirsal ve hem de kırsal nüfus miktarındaki artışa bağlı olarak değişen yoğunluk nüfusun gelişim seyri açısından önemlidir. Nüfus yoğunlaştıkça özellikle merkezde kullanılacak alan daralmaktadır. Bu ise, kişilerin yaşamsal alanlarının da kısıtlanmasına yol açmaktadır. Nüfus artışına paralel olarak yoğunluğunun da artması şehrin kentsel gelişimi açısından da önemlidir. Özellikle şehirde artan sıklığı hafifletmek amacıyla, merkezden nispeten uzak alanlarda toplu konutların yapılması; ayrıca çeşitli özel hastane ve okulların aynı şekilde merkezden nispeten uzak alanlara inşa edilmesi de nüfus yoğunluğunun artmasının kentsel gelişime etkileri arasındadır.

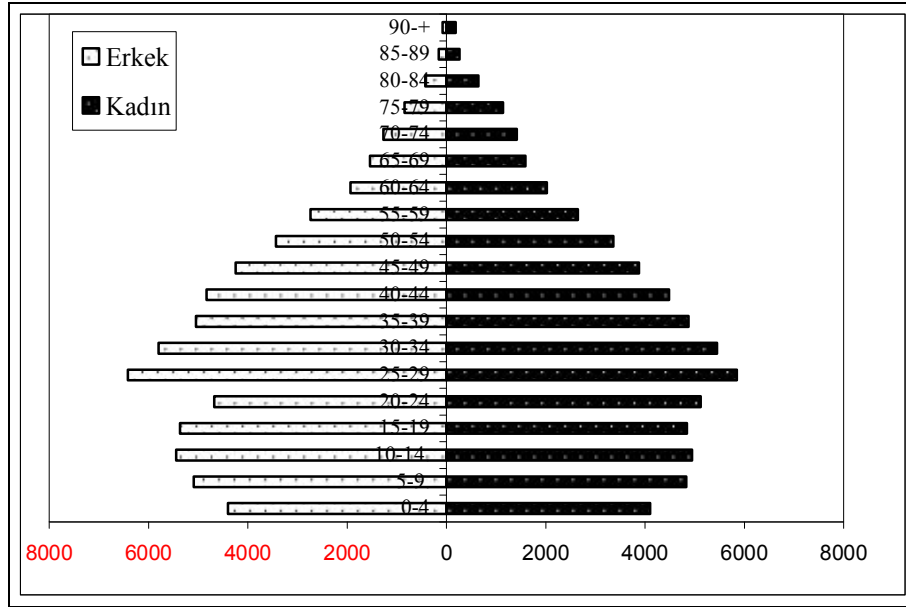
Nüfus miktarının yaş gruplarına göre incelenmesi (Tablo 9), araştırma sahasında aktif nüfus ve bağımlı nüfus sayılarının tespit edilmesinde, ayrıca hangi yaş grubunun sayısal bakımdan fazla olduğunun tespiti açısından önemlidir. Ayrıca nüfus miktarının yaş gruplarına göre incelenmesi ve nüfus piramitleri sayesinde araştırma sahasının nüfusunun cins bileşimi de incelenebilir. Belli bir süre içinde doğan bebek sayısının çoğunlukla kız veya erkek çocuk olması, belli bir süre sonra nüfusun genel cins yapısını, kadın veya erkek fazlalığı yönünde etkiler (Doğanay, 1994:157) Buna göre inceleme alanında kadın nüfusun mu, erkek nüfusun mu ağırlıkta olduğu konusunda bilgi sahibi oluruz.

Silivri'de bağımlı nüfus olarak adlandırılan 0-4,5-9,10-14 ile 65 ve üstü yaş grupları incelendiğinde toplamda 38 356 kişi olduğu görülmektedir. Bu da araştırma sahasının toplam nüfusunun % 30,5'ine karşılık gelmektedir. Bağlı nüfus içinde özellikle 0-4 yaş grubu bize araştırma sahasında doğum oranlarının azalış eğiliminde olduğunu göstermektedir. Nüfus piramidinde de paralel doğrultuda nüfus artışının azaldığı belirtilmektedir (Şekil 7).

ÖZLEM SERTKAYA DOĞAN

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	8507	4402	4105
5-9.	9915	5086	4829
10-14.	10388	5443	4945
Bağımlı Nüfus	28810	4675	13879
15-19	10212	5367	4845
20-24	9795	4675	5120
25-29	12263	6416	5847
30-34	11249	5799	5450
35-39	9917	5041	4876
40-44	9319	4833	4486
45-49	8123	4245	3878
50-54	6798	3433	3365
55-59	5381	2736	2645
60-64	3951	1931	2020
Faal Nüfus	87008	44476	42532
65-69	3128	1538	1590
70-74	2686	1270	1416
75-79	1986	846	1140
80-84	1065	423	642
85-89	416	152	264
90-+	265	80	185
Bağımlı Nüfus	9546	4309	5237
Toplam	125364	63716	61648
Kaynak:	TUİK (2007 verileri için) http://www.tuik.gov.tr		

Şekil 7. Silivri Nüfus Piramidi (2007)

Faal nüfus olarak kabul edilen 15-64 yaş grupları ise, 87 008 kişi olarak ifade edilmektedir. Bu gruba dâhil kişi sayısı yani Silivri'nin faal nüfusu toplam nüfusta % 69,4'lük kısmı oluşturmaktadır. Nüfus piramidi incelendiğinde, erkek nüfusta 20- 24 yaş grubunun nispeten az olduğu dikkati çekmektedir. Bu durumu bu yaş grubu erkeklerin askerlik görevlerini yapıyor olmalarıyla veya üniversite gibi sebeplerle araştırma sahalarından ayrılmalarıyla açıklamak mümkündür.

4.SONUÇ

Son derece değişken bir mevzu olan nüfus konusunda yapılan çalışmalar, bizlere araştırılan sahanın geçmişteki nüfuslanma durumu hakkında bilgi verirken, geleceğe yönelik tahminlerde bulunma imkânını da sağlar. Bu sayede araştırılan sahanın şehirselleşme fonksiyonları, kentleşme hareketleri ve planlama çalışmalarının ne şekilde olması gerektiği konularında önemli ipuçları elde ederiz.

Genel olarak baktığımızda Silivri; doğal bir limana sahip olması eski tarihlerden beri daima önemli olan İstanbul gibi bir metropole yakın olması, Anadolu'yu Avrupa'ya bağlayan yol güzergâhı üzerinde bulunması ve verimli ziraat sahalarına sahip olması gibi sebeplerden dolayı önem kazanmış bir şehirdir. Silivri geçmişte olduğu gibi gelecekte de bu özellikleriyle ilgi çekici alanlardan biri olmaya devam edecektir. Şehir ve kır nüfus miktarlarının şimdilik paralel gittiği Silivri'de şehirselleşme nüfus daha hızlı bir artmaktadır. Bu nedenle şehrin imar planları yapılırken, bu durum önemle göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Arı, Kemal, 2000, Büyük Mübadele, Türkiye'ye Zorunlu Göç-1922-1925, Tarih Vakfı Yurt Yayınları no. 27, Numune Matbaacılık, İstanbul.
- Doğanay, Hayati, 1994, Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.
- Göney, Süha, 1995, Yerleşme Coğrafyası Cilt I, Şehir Coğrafyası I, 3. baskı, İstanbul Üniversitesi yay. no 3908, İstanbul.
- Halaçoğlu, Ahmet, 1994, Balkan harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1914), Türk Tarih Kurumu Yayınları, XVI. Dizi, Ankara
- Özgüç Nazmiye, 1975, İstanbul'un Trakya Doğrultusunda Gelişmesi ve Yeni Bir Rekreasyon Sahası, (İstanbul Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.

NÜFUS COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR İNCELEME: SİLİVRİ

- Kılıç, Hatice, 1996, İstanbul'da Mahalle Bazında Nüfus ve Dağılışı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Mansel, A.M., 1947, Ege ve Yunan Tarihi, Türk tarih Kurumu Yayınevi, Ankara.
- Tanoğlu Ali, 1969, Nüfus ve Yerleşme, Taş Matbaası, İstanbul.
- Timor, Ayşenur, 1997, 'Orta Büyüklükteki Şehirler ve Taşıdıkları Önem' İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölüm Dergisi, sayı 5, Syf. 83-103, İstanbul.
- Tolun, Bedriye, 1970, 'Silivri'de Gelişen Şehirsal Fonksiyonlar Hakkında' İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölüm Dergisi, cilt 9, sayı 17, s. 93-103, İstanbul.
- Tuik, <http://www.tuik.gov.tr>
- Tümertekin, Erol- Özgüç, Nazmiye, 2004, Beşeri Coğrafya İnsan. Kültür. Mekân. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Silivri Belediyesi, www.silivri-bld.gov.tr
- Silivri Belediyesi, 2008 Faaliyet Raporu, Silivri.
- Strabon, 2000, Geographika, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Yayınları, İstanbul